

Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Substansbrukssyndrom av narkotikaklassade preparat och/eller läkemedel, utbildning

Datum: 2026-05-21

Indikatoruppgifter

Indikatornamn:	Substansbrukssyndrom av narkotikaklassade preparat och/eller läkemedel, utbildning
Indikatoransvarig myndighet/organisation:	Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Indikatortyp:	Utfallsindikator
Redovisningsnivå:	Riket

Källa

Namn på undersökning:	Vanor och konsekvenser
Ansvarig myndighet/organisation:	Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Beskrivning av register/undersökning:

CAN ansvarar för undersökningen om vanor och konsekvenser i den svenska befolkningen med avseende på alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar. Datainsamlingen genomfördes genom en enkät (post- eller webbenkät) riktad till ett riksrepresentativt urval av befolkningen. Totalt deltog 15 511 personer i undersökningen år 2013, 11 514 personer år 2017, 9 819 år 2021 och 9691 år 2025, vilket motsvarade en svarsfrekvens på 59,1, 44,3, 36,8 och 36,4 respektive år.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Andel (%) i befolkningen (17-84 år) med minst milt substansbrukssyndrom av narkotika och/eller läkemedel enligt diagnostiska kriterier i DSM-5 uppdelat på utbildning (förgymnasial, gymnasial, eftergymnasial). CAN ansvarar för frågeundersökningen som genomfördes 2013 och 2017 om vanor och konsekvenser i den svenska befolkningen med avseende på alkohol, narkotika, dopning och tobak. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se 'Indikatorbeskrivning'.

Specifisering av variabler:

Frågorna om substansbrukssyndrom utgår från de kriterier som beskrivs i DSM-5. Vidare är diagnosen graderad som milt, medelsvår eller svår. Resultatet uppdelat på utbildning redovisas endast för de som

uppfyller minst milt (de som uppfyller 2 eller fler kriterier) substansbrukssyndrom. Alla personer som uppgett bruk av minst ett narkotiskt preparat (narkotika: cannabis, amfetamin, opiater, hallucinogener, ecstasy, kokain) och/eller läkemedel (sömn/lugnande medel, smärtstillande medel – som använts på ett icke föreskrivet sätt) under de senaste 12 månaderna får svara på frågorna om substansbrukssyndrom. Det går alltså inte att urskilja om substansbrukssyndromet rör sig om ett rent narkotika- eller läkemedelsbruk i de fall respondenten använder både narkotiska preparat och narkotikaklassade läkemedel.

Beskrivning av beräkning:

Instrumentet baseras på de kriterier som ingår i DSM-5 och består av 11 frågor. Svårighetsgraden av substansbrukssyndrom skattas som milt om 2 till 3 kriterier är uppfyllda, som medelsvår om 4 till 5 kriterier är uppfyllda och som svår om 6 eller fler kriterier är uppfyllda. Resultatet uppdelat på utbildning redovisas endast för de som uppfyller minst milt (de som uppfyller 2 eller fler kriterier) substansbrukssyndrom. Alla personer som uppgett bruk av minst ett narkotiskt preparat (cannabis, amfetamin, opiater, hallucinogener, ecstasy, kokain) och/eller narkotikaklassat läkemedel (sömn-/lugnande medel, smärtstillande medel) under de senaste 12 månaderna fick svara på frågorna. I de fall då en respondent uppgett bruk av både narkotika och narkotikaklassat läkemedel går det inte att urskilja om det rör sig om ett rent narkotika- eller läkemedelsberoende. Resultaten uppdelat på utbildning är baserat på respondenter mellan 25 och 64 år och resultatet bör beaktas med försiktighet då förekomsten är låg i vissa utbildningsgrupper. Resultaten för riket är viktade med hänsyn till kön och ålder.

Svarsfrekvens:

Det externa bortfallet i undersökningen uppgick till 40,9 (2013) respektive 55,7 (2017) % och det interna bortfallet var genomgående lågt, i de flesta fall klart under 5 %. Mot bakgrund av det låga interna bortfallet inkluderades genomgående samtliga individer i analyserna så att basen alltid var 15 511 respektive 11 514 respondenter.

Datainsamlingen genomfördes genom en enkät (post- eller webbenkät) riktad till ett riksrepresentativt urval av befolkningen. Totalt deltog 15 511 personer i undersökningen år 2013 och 11 514 personer år 2017, vilket motsvarade en svarsfrekvens på 59,1 respektive 44,3 %.

Jämförbarhet över tid

Eftersom frågorna om amfetamin och opiater har ändrats i frågeformuläret mellan 2013 och 2017 och att uppgifter om substansbrukssyndrom ej ingick i mätningen från 2013 redovisas endast uppgifter från 2017.